

ELŐFIZETÉSI ÁRA		FŐSZERKESZTŐ	SZERKESZTŐSEG ÉS KIADÓHIVATAL:
EGÉSZ ÉVRE	12.— K.	DR. BISCHITZ BÉLA	BUDAPEST, V. KER., SAS-UTCA 20. SZÁM.
FÉLEVRE	6.— K.	ÜGYVED.	TELEFON 108—00.
	NEGYED ÉVRE		HIRDETÉSEK mm. SZÁMITÁSSAL DIJSZABÁS SZERINT.
	EGYES SZÁM		
	3.— K.		
	—60 K.		

Bessemerezés.

Tudvalevő dolog, hogy a kovácsolható vasnak vagy acélnak előállítása úgy történik, hogy a nyers vasban levő korbont és egyéb idegen elemeket, mint a silícium, foszfor, mangán, kénét addig oxidáljuk, míg a megkívánt percentuális C, Mn, S, P, Si tartalmat el nem érjük.

Ezen oxidáció történhetik a levegő oxigénje vagy oxigént leadó anyagok (jelen esetben vasoxid Fe_2O_3) segítségével. Az első esetet hívhatjuk, mint-hogy a levegő a főagens, légfrissítési, a másodikat pedig, minthogy oxigént leadó anyagul ércet használunk, ércfrissítési eljárásnak.

E két fő acélgártási művelet között kivitelben azonban igen nagy a különbség. Jelen cikkemben a légfrissítést, vagy mint mondani szokás, a bessemerézést óhajtom röviden ismertetni ugyannyira, hogy arról a laikusoknak is tiszta képet nyújtsak.

Az eljárás lényege, hogy egy megfelelően konstruált vasszerkezetben, az ugynevezett konverterben (körte) a folyékony vasfördön keresztül magasnyomású levegőt fujtatunk, mely a nyersvasban levő korbont és egyéb idegen elemeket oxidálja. Az oxidáció terméke, a különféle oxidok a salakba mennek át.

Az idea Bessemer Henriktől ered, ki felvetette azt az eszmét, hogy nem lehetne-e ezen oxidációt minden külső hőközlés nélkül végrehajtani és a nyersvasból ilyen uton acélat termelni. Sok idő telt el, míg ő is, mint minden feltaláló, leküzdvé a kezdet nehézségeit, melyek lépten-nyomon akadályokat gördítettek kísérletezésének útjába, eljárását gyakorlatilag, jobban mondva a nagy üzemben is érvényesíthette.

Kérdés már most, hogy miképen oldotta ő meg ezen problémát, vagyis minden külső hőközlés nélkül hogy tudott ő a konverterében oly magas hőfokot termelni a nyersvas olvadáspontjától, hogy az acélt, melynek olvadáspontja $1700^\circ C$ -on felül van, folyékony állapotban tudja tartani, sőt az öntéshez, mint szükséges, tul is hevítse? A felelet erre a következő: Tudjuk azt, hogy az oxidáció hőtermeléssel jár. Az egyik elem kevesebb, a másik több hőt termel oxidációja alkalmával. A vasban levő idegen elemek közül a legtöbb hőt a silícium, foszfor és vas termel. Ezen két első elem oxidációja által termelt

hő van hivatva a fűrdő hőmérsékletét emelni. És pedig a silícium a savanyu eljárásnál vagy Bessemerezésnél és a foszfor pedig a básikusnál vagy Thomas eljárásnál.

Természetes már most, hogy a nyersanyagoknak vagyis a nyersvasnak ezen tüzelő anyagokat sokkal magasabb értékben kell tartalmazniok, mint oly nyersvasnak, mely más eljárással lesz feldolgozva acéllá. E célra jó minőségű szürke nyersvasat használunk, melynek silícium tartalma felmegy 7—8 százalékra. Kisebb silícium tartalma is lehet, de 3—4 százaléknál lejjebb nem szállhat. Ez az ami úgy drágítja az üzemet és amiért már legtöbb helyen abbahagyják a bessemerézést, mert a silíciumdus nyersvas előállítása több tüzelőanyagba kerül, mint a fehér nyersvasé és így drágább is.

Maga az eljárás a következő: A silíciumdus nyersvasat mindenekelőtt lángpestben vagy kupolákban megömlesztjük, ugyannyira, hogy $50-100^\circ C$ -al tulhevítsük a nyersvas olvadási hőmérsékleténél, hogy elég forrón jusson a konverterbe. Már az átömlesztésnél a silícium egy csekély része elég, miáltal a nyersvas konventerezésre silányabb minőségű lesz. Ez természetesen az átömlesztésnél elkerülhetetlen, de pótolhatjuk ferrósilícium hozagolásával.

A megömlesztett nyersvasat egy üstbe csapoljuk, mely hidraulikus emelő segítségével lesz a konverter munkapódiumára emelve, honnan a konverterbe folytatva. Szerencsés telepítési viszonyok mellett az ömlesztő pestek munkapódiuma egyszintbe esik a konverterével.

Ekkorára már a konverter is elő van melegítve. Hogy a folyékony nyersvas a konverter alján levő szélnyílásokon át a szélszekrénybe ne juthasson, azért a konvertert annyira előrebillentjük, hogy a fűrdő felszine a nyílásokat már ne érje. Majd megindítatjuk a fuvógépet és kezdetét veszi a fujtatás. Előbb csak gyengén, majd mindig jobban és jobban, míg csak a szélnyomás el nem érte a vasfűrdő nyomását, akkor felbillentjük a konvertert. Felbillentés után sajátságos moraj hallatszik a konverterből, amit a vasfűrdőn átnyomuló levegő okoz. Ezzel kezdetét is vette a reakció. Kezdetben a silícium ég el, majd a foszfor, mangán és legvégül a karbon. Abban az esetben, ha a karbon égne el előbb mint a silícium, megesnék az, hogy a fűrdő befagyana, mivel a karbon elégeése csak igen kevéssé emeli a fűrdő hőmérsék-

letét. Minthogy pedig a silícium elégeése tetemes hőt termel, a fürdő hőmérséklete nem hogy eléri, hanem jóval túl is haladja a folyton emelkedő olvadási pontot.

Kezdetben a kicsapódó láng sárgás-vöröses színű, amint azonban a silícium elégeésével a hőmérséklet emelkedik, a láng színe is közeledik a vakító fehér színhez. Ekkor már a karbon elégeése is kezdetét vette. A kicsapódó acélszikkák finomak és pehelyszerűek, a nyílás körül barna füst képződik, mely nem egyéb, mint mangán gőzalakban (t. i. oly magas a hőmérséklet, hogy a mangán elpárolog, gőzzé válik), 12—15 percnyi fújtatás után a konvertert lebuktatják, próbát vesznek belőle, vajjon a ronditók-ból tartalmaz-e nagy percentet a fürdő. Ha a kikalapálásnál, meleg, hideg hajtásnál törik, szakad, úgy az idegen elemek oxidációja nem teljes még és tovább fújtatunk. Közben azután vasrevét lapátolunk be a legfelső szintről anélkül, hogy a fújtatást beszüntetnők.

A vasreve egyrészt lehüti a fürdőt, ha az hevesjárta lenne, amit silíciumdus nyersvas okozott. Másrészt azonban elősegíti a dekarbonizációt, amennyiben a vasreve oxigénje nagyobb vegyvonzalommal viseltetik a karbonhoz, mint a vashoz. Ha pedig a fürdő, mint mondani szokás, hűvösen jár, akkor meg ferrosilíciumot vagy silíciumdus nyersvasat dobálunk be.

A mester a láng színéről, a szikkák hosszúságáról, alakjáról meg tudja mondani, hogy a fürdő elérte-e a megkívánt dekarbonizáció fokát, vagy is hogy mikor kell a fújtatást befejezni. Egy intésére a konverter lebukik, próbát vesznek, kikalapálják és ha a próba megfelel annak a keménységnek, amit az acéltől speciál kívánunk, úgy következik a végkikészítés periódusa, az ugynevezett készelés. Ez abból áll, hogy a fújtatás alatt oxidálódott vasat ferromangánal felbontjuk, mert a vasoxid káros hatással van a végtermékre, azt hideg törésűvé teszi. A ferromangán (körülbelül 80—100 kg., attól függ meddig fújtatunk) beadása után még egyszer felbuktatjuk a fürdőt, de csak 1—2 percre s azután leöntjük a fürdő tartalmát.

Hozagolása hideg állapotban történik. Óvatosan kell eljárni, mert a fürdő erősen felforr.

A lecsapolás előtt veszünk még egy próbát, meggyőzendő, vajjon a dekarbonizációval nem léptük-e át a megkívánt fokot? Mert ha igen, úgy a fürdőt vissza kell szentíteni, ami nyersvas, szén vagy kokszpor hozagolásával történik.

A fürdő lecsapolása az öntőüstbe történik, melyet hidraulikus daruval emelünk fel a konverter szájához. A konverter nyílásának lefelé való fordítá-

sával az egész tartalma a salakkal együtt az üstbe megy át.

Ezzel ez az eljárás be is fejezhető. Ami ezután következik, az már tulajdonképen az öntéshez és a konverter javítási munkálatához tartozik.

Az üst elszállítása az öntögödörhöz futódarun vagy e célra készített üstkocsin történik. Az üst lecsapolása alulról történik az üstdugó felemelésével és csak abban az esetben, ha netalán az alsó lyuk bedugulna, alkalmazzuk a csőröntést. Az acél kokillákba öntve, az öntögödörben addig marad, míg a kokilla fallal való érintkezés következtében kemény burok nem képződik az ingotton. Majd egy stripperes daruval a kokillát lehuzzuk az ingotról, mely ingott a hőkiegyenlítő gödörbe kerül, ha mindjárt hengereelni akarjuk, vagy pedig teljesen lehűlni hagyjuk és a készlet közé tesszük.

A konverter lecsapolása után következne a bélés kijavitása, mielőtt azonban erre térnénk, röviden átfutom a bélés anyagát és mineműségét.

Mint minden kohászati processusnál, úgy itt is a kemencéket tűzálló téglával vagy masszával falazzuk ki, mert közönséges bélés alkalmazása mellett annál a magas hőfoknál megolvadna a bélés és csakhamar tönkre tenné a kemencénket. Meg maga a salak is marná a bélést.

A tűzálló anyagok közül a vaskohászatban a dinas, schamotte és a magnesit a legelterjedtebbek. Az első savanyu, az utolsó bászikus és a schamott neutralis, t. savanyu salak mellett bászikus, bászikus mellett meg savanyu tulajdonsága.

Ezek szerint tehát a bessemer konvertert savanyu béléssel látjuk el, hogy a savanyu salak minél kevesebbet oldjon a bélésből.

A kemencét minden adag leöntése után meg kell gondosan vizsgálni, nincs-e a bélés kirágva, nehogy a bélés a konverter lemezét átégesse. Ha hibásnak találjuk, úgy a csavarokkal odaerősített szélszekrényt levesszük, a konvertert kihűlni hagyjuk (egyes helyeken szokásban van vízzel hűteni, ami káros dolog, mert a bélés össze-vissza repedezik) és a hibás helyeken új béléssel látjuk el a konvertert. Nemkülönbén a szélszekrénybe nyuló csévéket is megvizsgáljuk, nincsenek-e a nyílások vassal betömődve, mert ez felesleges erőpazarlással járna, t. nagyobb nyomással kellene fújtatnunk.

Az így kijavitott feneket visszaerősítjük a konverter aljához, koks és megfelelő mennyiségű mész-kövel (elsalakitására a hamunak) cca egynegyed részeig megtöltjük és gyenge fújtatás mellett előmelegítjük a konvertert.

Minél jobban van előmelegítve a konverter, annál inkább elejét vehetjük a hűvösjáratnak. Amíg

THEODOLITOK

nivellálók, felállító készülékek,
tájolók, mintaszerű, preciziós
kivitelben mint különlegesség
gyártása.

(B/2268/702/927/41)

MAX HILDEBRAND

azelőtt August Lingke & Co.

FREIBERG, Sachsen 47.

Alapított 1791.

Magyarországi képviselő:

CONRAD ÉS TÁRSA

Budapest, VI., Teréz-körút 15.

az egyik konverter előmelegítődik, addig a másikban természetesen dolgozunk. Ugy, hogy 2—3 konverter mindig felváltva működik. Ugyanugy állunk az ömlesztő pestekkel is.

Egy bessemer telephez 2—3 konverter, 4—5 ömlesztő pest vagy kupoló, egy-két fuvógép, a daruk emelésére és sülyesztésére, nemkülönben a konverter felbillentésére szolgáló magasnyomású víz előállítására 3—4 szivattyu tartozik.

A fujtatási periodus igen különböző, aszerint, amint siliciumdus vagy sziliciumszegény nyersvasat dolgozunk fel. A siliciumdus nyersvasra 12—15 percig, míg a sziliciumszegényre 25—30 percig is kell fujtatni, hogy a nyersvasból acélat kapjunk.

A-vasvesztés (káló) is igen ingadozó. Ha kemény acélra járattuk, kevesebb, mert rövidebb ideig tart a fujtatás; ha lágyra (karbon szegényebb), egy nagyobb a vesztés, mert hosszabb ideig tart a fujtatás. Átlagban vehetünk 10—16 százalék kálót.

Az önköltségi árak is rendkívül változók, amennyiben az a nyersvas áratól és a munkabértől függ. Átlagban mondhatjuk tonnáját 170—190 kor.-ba.

A bessemer acélat főleg sín és tartó hengerlésre használjuk. Öntészeti célokra nagy gáztartalma miatt nem alkalmas, mert az öntvény hólyagos marad.

Érdekes megemlíteni, hogy egyes vállalatok mily szigorúan ragaszkodnak feltételeikben a bessemer acélsínekhez, holott ennek igazán csak akkor volt értelme, mikor még a Martin eljárás nem volt oly tökéletes, mint ma, mikor a básius Martinba is tudnak oly kemény acélat előállítani, mint a konverterbe és ami a fő, olcsóbban, mert már mint említettem, nem kell azt a drága nyersvasat használni hozzá. A kohász azonban nem azért tanult nemzetgazdaságtant, hogy a praxisban ne alkalmazza a saját hasznára. Fogja magát és Martin-vasat hengerel bessemer helyett, de azért a sín bordáján ott díszelg a B. A., jelezvén, hogy a sín bessemer acélból van hengerelve.

Belgium bánya és fémipara.

Belgium gazdasági jóléte és fejlődése szoros összefüggésben állván bányászatának és fémiparának helyzetével, ezen iparágak vizsgálata nemcsak két fontos kereseti forrásra, hanem az egész belga közgazdaságra vet élénk világosságot. 1901 óta a belga bánya- és vasipari statisztika egyöntetű rendszeren épült fel, ami nagyon megkönnyíti az utolsó évtized ipari fejlődésének vizsgálatát. Belgium bányászatának vizsgálatánál mindenekelőtt a kőszénbányákkal majd az engedélyhez kötött ércbányákkal, a szabad ércbányákkal, végre a földalatti és a felszínen fekvő kőbányákkal foglalkozunk. A fémipar körében sorra vesszük a vaskohókat, az acélgyárakat, a vas- és acélmegmunkáló üzemeket, azután a kisebb jelentőségű horganyöntődéket, végre az ólom-, ezüst- és aranyfeldolgozó gyárakat.

A kőszénbányászat két medencében folyik. Az egyik a régi medence Hainaut, Namur és Liège vidéken fekszik, a másik, melynek létezését már régen sejtették a geológusok, csak 1901-ben fedeztetett fel s Belgium északi részén (Campine) terül el. Az utóbbi medence még nincsen üzemben, amde a kőtermelése nagy jövőnek néz előre, s talán képes lesz a királyság egykori kőszénbányászatát — mely egy idő óta stagnál — újra fellendíteni.

Ez idő szerint csak az első helyen említett medence termelése figyelemreméltó. 1901-ben a koncessiók száma 119 volt, mely szám 1910-ben csak 125-re emelkedett. Az a körülmény, hogy az üzemben álló koncessiók száma csak ilyen gyengén emelkedett, még nem jelentene stagnálást, mert Belgiumban a koncessziók egyesítése terén erős koncentráció törekvések éreztetik hatásukat. A csökkenő aktivitásnak egyik jele az engedélyezett területek terjedelmének lassu növekedése (1901-ben 95.637 ha., 1910-ben pedig 104.032 ha.), továbbá a termelés bruttó- és nettohozadéka adatai.

A központosító mozgalom a termelő helyek számában és azok termelésében is kifejezésre jut. 1901-ben 329 termelő helyet említ a statisztika, amelyekből 269 üzemben állott, 12 épülőfélben volt, 48 pedig tartalékot alkotott. 1910-ben ugyanennyi termelőhelyet számlálunk (329) s ezek közül 273 van üzemben, 14 épülőfélben és 42 tartalékban. A termelőhelyek száma ehhez képest nagyobb 1910-ben, ezzel szemben azonban megállapítható, hogy az egyegy termelőtelep nyers hozadéka 1901-ben 82.600 tonna, 1910-ben pedig 93.500 tonna volt.

Ha tehát a működésben levő bányák száma emelkedett is valamelyest, ez az emelkedés aránylag csekélyebb, mint a termelés növekedése. Ez a folyamat még sokkal határozottabban jut kifejezésre, ha hosszabb időközt — így az 1850—1910. időszakot teszünk vizsgálat tárgyává.

Év	Működésben levő bányák	Összes bruttóhozadék	Egy-egy bányára esik bruttóhozadék
		t o n n a	
1850	408	5,819,588	14,263
1860	355	9,610,895	27,072
1870	325	13,697,118	42,144
1880	304	16,866,698	55,482
1890	275	20,365,960	74,058
1900	265	23,462,817	88,538
1910	273	25,523,000	93,500

A termelés megállapításánál meg kell különböztetnünk a bruttó- és nettotermelést. Az előbbi arra az ásványi anyagra vonatkozik, amely a bányából nyersen kerül ki, az utóbbi a mosás és szítálás után az idegen anyagtól megtisztított termékeket öleli fel.

1904-ig a belga statisztika a bruttótermelés adatait adta, ezen idő óta azonban — akárcsak szomszédjai — áttért a nettotermelés adataira.

Megállapítható, hogy a belga kőszénbányászat termelése 1901-ben 22,213,410 tonna bruttó és 20,819,000 tonna netto, 1910-ben pedig 25,523,000 t. bruttó és 23,916,560 t. netto. Ha az 1901. évi termelés menüiségét 100-nak vesszük, az 1910. évi termelés csak 114,9, 1906 óta pedig a megfelelő adatok ugyszólván egy szinten mozognak: 1906-ban 113,9, 1907-ben 113,1, 1908-ban 113,1, 1909-ben 113 és 1910-ben 114,9

Festékek és lakkok

megbízható, szolid és olcsó beszerzési forrása
KRAYER E. és TÁRSA BUDAPEST festék-, kence-
és lakkgyára ::

= Főraktár és iroda: =
V., Váci-ut 34.
„Kraye festékudvar“

Cs. és kir. udvari szállító. Ő cs. és kir. Fensége, József főherceg udv. szállítója. A m. királyi államvasutak, állami, gép- és vasgyárak, az összes waggongyárak, Budapest főváros szállító.

(B/2139/746/52/II)

A három tartománynak, Hainautnak, Namurnak és Liegenek részesezése az összertermelésben meglehetősen változatlan. Hainaut 1901-ben 70,6 százalékát adta a királyság összertermelésének, 1910-ben pedig 70,9 százalékát. Namur tartomány megtartotta 3,4 százalékos részesezését, míg Liege arányszáma 26 százalékról 25,7 százalékra süllyedt.

A kőszénbányákban alkalmazott munkásoknak száma is alig emelkedett 1907 óta, amidőn 141.699 volt és 1901-hez képest 8.607-tel nőtt meg.

Mialatt az import növekedett, a kőszén kivitele nem változott, a brikett exportja pedig csökkent. Egyedül a kőszén kivitele emelkedett, de ez sem valami nagy arányokban, mindhárom cikk kivitele — nyerskőszénbe átszámítva — 1901-ben 6,586.025 tonnára, 1910-ben pedig már 6,830.780 tonnára emelkedett. A tíz év alatt a kivitel átlagos mennyisége 6,559.376 tonna volt.

A kiviteli többlet csökkenőben van s míg 1901-ben a kivitel 3,432.072 tonnával multa felül a behozatalt, 1909-ben e többlet 135.630 tonnára apadt, 1910-ben pedig az import több mint egy félmillió tonnával haladta túl az exportot, minnek folytán a belga királyság szénben, kőszénben és brikettben exportállamból importállammá lett.

Az engedélyhez kötött ércbányák száma az ismertett évtized elején még jelentéktelen volt s mindössze 5 volt üzemben. Számuk 1910-ben 1-re szállott alá. Termékeik piritek, magánérccek, ólom és horganyérccek.

Az engedélyhez nem kötött ércbányák termelése szintén csökkent. Azt mondhatjuk, hogy a belga érctelepeknek a tenger színe felett levő részei meglehetősen ki vannak aknázva s ez idő szerint a termelési költségek már igen magasak.

A földalatti és földfeletti kőbányák munkásállománya csökkent ugyan, ezzel szemben azonban a termelés értéke 53,374.680 frankról (1901) 66,418.720 frankra (1910) emelkedett.

A vasiparban az öntődék száma az utolsó 10 év alatt alig változott (17-ről 18-ra emelkedett). Az üzemben álló kohók száma 30-ról 40-re emelkedett. A válságos 1901-ben egy-egy kohó átlag csak 25.200 tonnát termelt, mely termelés 1910-ben már 46.400 tonnára emelkedett. Az alkalmazott munkások száma a termelésnek jelzett növekedése dacára 2.727-ről (1901) csak 4.214-re (1910) emelkedett; amiből a gépek tökéletesebb munkájára és szélesebb alkalmazására lehet következtetni.

Belgium vasipara mindnagyobb méretekben reászorul a külföldi érc behozatalára. Míg 1901-ben a feldolgozott ércnek 6,7 százaléka volt belga eredetű, 1910-ben ez az arány 1,7 százalékra csökken. 1901-ben Belgium 120.550 tonna belga és 1,646.700 tonna külföldi eredetű vasércet dolgozott fel, tehát összesen 1,797.250 tonnát, 1910-ben pedig 84.220 tonna belga vasércre 4,978.610 tonna külföldi vasérc esik, a két tétel összege pedig 5,062.830 tonna. A külföldi vasérc Luxemburgból, Lotharingiából és a francia Meurthe et Moselle departementből kerül kivitelre.

Az acélgyárak száma 1901-ben 19, 1910-ben pedig 28 volt, míg az ezen gyárakban alkalmazott munkások száma 6.580-ról 16.877-re, az öntött vas fogyasztása 527.240 tonnáról 2,064.390 tonnára emelkedett.

A vasgyárak és vas- és acélmegmunkáló gyárak termelése csökkenő irányzatot mutat, a horgany termelése emelkedik, hasonlóképpen az ezüst is. Az ólom termelése inkább kevesbedett. Általában ezek a fémek nem játszanak valami lényeges szerepet Belgium bányászatában.

✂ HAZAI HIREK. ✂

Tisztelt előfizetőinknek, hirdetőinknek s lapunk barátainak örömmel jelentjük, hogy mai helyiségeink lapunk exorbitáns fejlődése következtében szűkeknék bizonyultak, mi végből tágasabb helyiségekről kellett gondoskodnunk. Lapunk barátai, különösen pedig az ország illustris bányász- és kohász-közönsége az ország minden részéből állandóan megtisztelte szerkesztőségünket látogatásával s hogy ezt a jövőben a magunk részéről még inkább megkönyvitsük, szerkesztőségünket és kiadóhivatalunkat a belvárosból az üzleti élet centrumába:

V., Sas-utca 20.

I. emeletére helyeztük át, ahol barátaink szives látogatását ép oly örömmel vesszük, mint ez előtt.

Ugyancsak a Sas-utca 20 alá helyezte főszerkesztőnk, dr. BISCHITZ BÉLA ur ügyvédi irodáját is.

Esküvő. Kállai Géza okleveles bányamérnök november 4-én tartja esküvőjét Selmebányán Kellner Aranka urleánynyal.

Bányász találkozó. Ritka ünnepélyről emlékezik meg a Nagybányai Hirlap. A Felsőbányán 30 évvel ezelőtt végzett bányaiskolai tanulók tartották meg 30 éves találkozójukat. A 10 végzett tanuló közül már csak 9 él, egyik — Opriss Gyula, — meghalt a brádi bányatársulat szolgálatában. A találkozon heten jelentek meg, kik vasárnap reggel fél 9 órakor gyülekeztek a bányaiskolában, mely alkalommal a jelenlegi tanulók is megjelentek s meghatottsággal fogadták 30 évvel előbb végzett pályatársaikat. Kilenc órakor ünnepélyes isteni tiszteleten vettek részt, amikor is a dalárda az „Áldd meg Isten bányáinkat“ című egyházi dalt énekelte. Isteni tisztelet után ismét a bányaiskolában gyűltek össze, hol ez alkalommal megjelent dr. Szokol Pál bányatanácsos, vezető-tanár, a m. kir. bányahivatal tiszti és altiszti kara, a városi hatóság a polgármester vezetése alatt és több érdeklődő vendég. A jubilánsok s a jelenlegi tanulók a „Himnusz“ magasztos hangjaira zendítettek; azután dr. Szokol tartotta meg magasan szárnyaló beszédét, mit Krisán György és

MŰSZAKI és GÉPIPARI RÉSZVÉNYTÁRS. Budapest, V., Alkotmány-utca 25.

∴ Szivattyúk minden célra. Tüzoltó fecskendők. ∴

Műszaki cikkek: gummi- és asbest-árúk minden célra.

Kenőolajok, tisztítógyapot, gépsziják. Robbanámentes acetylen bányalámpák.

Telefon 153-11.
168-00.

(B/3146/731/52)

MOTOROK.

Szigyártó Sándor köszöntek meg talpraesett be-
széddel. A délelőtti folyamán fölkeresték régi tanárai-
kat: Jó Antalt és Tamasovszky Imrét, kik könnyes
szemekkel fogadták a megemlékezést. Majd Bradolka
Frigyes főbányatanácsosnál tisztelegtek s a polgár-
mestert látogatták meg, ki szintén szíves fogadta-
tásban részesítette őket. Délben a „Koronában“
közébed volt, mely alkalommal számos felkőszöntő
hangzott el. Este részt vettek az altiszti kör által
rendezett bálon és másnap elutaztak állomás helyeikre.

A Kolozsvári Kőszénbánya Rt. bányaműve-
zetősége arról értesít bennünket, hogy a vállalatnak
a múlt évben létesített sodronykötélpályája kitűnően
funkcionál, minek következtében a bányatermékek
elszállítása kifogástalanul megy végbe. Az üzemben
jelentékeny az emelkedés.

**A selmeci főiskolai hallgatók őszi kis-
gyakorlata.** November 10-én indulnak a selmeci fő-
iskola negyedéves hallgatói a szokásos tanulmány-
útra. Utjukban a zólyombrezói és az ózdi vasműveket
fognak tanulmányozni Bartai Béla dr és Láng Károly
főiskolai tanárok vezetése alatt.

A Rimamurányi közgyűlés. A Rimamurány-
Salgótarjáni Vasmű Részvénytársaság a múlt héten
tartotta Lánzy Leó igazgatósági tag elnöklésével
XXXI. rendes közgyűlését, melyen 120.250 részvény
képviseletében harminckét részvényes jelent meg.
A közgyűlés az igazgatóság javaslatához képest el-
határozta, hogy a lefolyt 1011/12. üzletév 11,327.369
korona 58 fillérenyi nyereségéből az alapszabályok
értelmében az épületek számlájából 103.517 korona
10 fillért, a bányák számlájából 66.495 kor. 84 fillért,
a gépek számlájából 92.493 korona 76 fillért, továbbá
az értékesítkenési tartalék javára 1,000.000 koronát,
vagyis összesen 1,262.426 korona 70 fillért leir, adó-
tartalékba 1,000.000 koronát helyez és a fennmaradó
összegeből, az alapszabályszerű jutalékok levonása
után, a tartalékalap javára 362.594 korona 52 fillért
fordít; a részvényeseknek a 37,120.000 korona rész-
vénytőke után részvényenkint harmincnyolc koronát,
összesen 7,052.800 koronát fizet ki 19%-os osztalék
fejében; a külön tartalékalapot 600.000-koronával nö-
veli, a tisztviselők nyugdíj alapjára 100,000 koronát,
a társzládák javára szintén 100,000 koronát fordít és
a fennmaradó 1,411.615 korona 43 fillért a jövő üz-
letév számlájára vezeti át. Az esedékes szelvényeket
november 1-től fogva 38 koronával váltják be. — A
közgyűlés elé terjesztett jelentés kiemeli a lefolyt
üzletév kedvező eredményét, mely a nagyobb terme-
lésnek és jobb értékesítésnek tulajdonítható. A vas-
ércstermelés 4,886.094 métermázsára rugott, a saját
szükségletre termelt barnaszén mennyiség 4,479.425
métermázsá volt: a kohók 2,160.281 mm. nyersvasat
szolgáltattak és az acélöntés termelése 2,563.687
mm.-t tett ki. A hengerműveket teljesen kihasználta
a társaság és az üzemvitel itt is gazdaságos volt.

Az új építési munkálatok kedvezően haladnak. A
folyó üzletév viszonyai szintén kedvezően alakulnak.
A tisztii nyugdíjintézet vagyona 3,990.457 koronára,
a munkástárszládáké 2,892.745 koronára és a baleset-
biztosítási alap 95.504 koronára emelkedett. A test-
vállalatok is kedvező eredményt szolgáltattak. Így a
Hernádvölgyi Magyar Vasipar Rt. 15%, az Unió cs.
kir. szab. vas- és bádoggár-társulat 10% osztalékot
fizetett. Az alaptőkeemelésből eredő felpénzt a külön-
böző tartalékokhoz csatolták. A leirási tartalékok
ezáltal elérték az összes telep- és bányaszám-
lák értékét, az új építési számla kivételével. A közgyűlés
a jelentést egyhangulag tudomásul vette, azután egy
az igazgatóságnak, valamint a felügyelő-bizottságnak
a fölmentvényt megadta és a felügyelő-bizottságot
újra megválasztotta. Végül Zsigmond Jenő főrendi-
házi tag, részvényes indítványára az igazgatóságnak,
de kiváltképpen pedig Biró Armin és Borbély Lajos
vezérigazgatóknak, valamint a tisztviselői karnak siker-
dus működésükért jegyzőkönyvi köszönetet szavazott.

A Hernádvölgyi vasipar közgyűlése. A
Hernádvölgyi Magyar Vasipar R.-t. múlt héten tar-
totta 17-ik rendes évi közgyűlését, amelyen az igaz-
gatósági jelentés felolvasásával kapcsolatban előter-
jesztették az 1911—12. üzletév zárószámadásait. A
közgyűlés az igazgatóság javaslatához képest elha-
tározta, hogy a 3,421.182 korona 13 fillér nyereségből
elsősorban az értékesítkenési alap javára 700.000
koronát, adótartalékra 300.000 koronát fordít, továbbá,
hogy a részvényeseknek az alapszabályszerű 5 szá-
zalékos osztalék és 10 százalékos felülosztalék fejé-
ben 12 millió korona alaptőke után összesen 15
százalékot, vagyis részvényenkint 30 koronát fizet-
senek ki, a tartalékalap javára 300.000 korona és a
társzláda javadalmazására 50.000 korona fordítottassék,
míg a fennmaradó 261.029 korona 94 fillért új számlára
vigyék át. Az esedékes szelvényeket október 26-ától
kezdve váltják be. A piaci viszonyok igen kedvezően
alakultak és az üzemek megfelelően voltak kihaszná-
lva. A társzláda vagyona a naptári év végével
1,274.063 koronára, a balesetbiztosítási alap 20.437
koronára növekedett. A közgyűlés az igazgatóság,
valamint a felügyelő-bizottság jelentését, a záró-
számadásokat, a mérleget, valamint a nyereség fel-
osztására tett indítványokat egyhangulag elfogadta
és a fölmentvényt megadta, valamint az igazgató-
ságot és a felügyelő-bizottságot újra megválasztotta.

**A gróf Csáky László Prákiálvi Vas- és
Acélgár Részvénytársaság október 30-án tar-
totta közgyűlését.** A zárószámadásból kitűnik, hogy
a lefolyt üzletév üzemi nyeresége 99.522 korona 65
fillérrel nagyobb, mint az előző évben. Az 1911/12-iki
üzletév forgalma 1,829.684 korona 57 fillért tett ki.

SZIVATTYUKAT ÉS

MÉRLEGEKET

gyárt mint különlegességet
és legnagyobb raktárt tart
épület- és diaphragma-
szivattyukban

GARVENSWERKE

WIEN, II., HANDELSQUAI 130.

(B/96/714/4)

■ ARJEGYZÉK INGYEN ÉS BÉRMENTVE. ■

Ezen körülmények lehetővé tették azt, hogy a múlt évvel szemben 36.639 korona 39 fillérrel magasabb leírást eszközölhettek, mely leírás keresztülvitele után a múlt évről elővezetett nyereség hozzászámításával 7683 korona 23 fillér tiszta nyereség mutatkozik. A gyár jelenleg jól van foglalkoztatva és úgy a tégelyacélmű, mint a szerszámgyár folytonosan fejlődik. A folyó év július havában összehívott rendkívüli közgyűlés után megtartott igazgatósági ülés az állami szolgálatba lépett érdemduis elnökünk, gróf Wickenburg Márk helyébe báró Harkányi Andort választotta meg társaságunk elnökévé.

Behívott bányászok. Nagy riadalom támadt múlt héten az aninai bányászok között. Hatvan muzulmán bányász letette a csákányt, hogy fegyvert ragadjanak szorongatott hazájuk védelmére. Távíratot kaptak a török hadügyminiszteriumtól, hogy azonnal utazzanak hazájukba. El is utaztak a legközelebbi vonattal.

Aranytolvajok. Ugyilátszik, hogy a súlyos bűntetések, melyekkel az aranytolvajokat és orgazdáikat nap-nap után sujtják, nem igen zavarják meg az aranytolvajok alattomos munkáját. Egyre-másra kapunk híreket lefűlelt tolvajokról, de valószínű, hogy a bányagazgatóságok minden elővigyázati rendszabálya dacára is sok aranyat lopnak el, anélkül, hogy a tettesek kézrekerülnének. Különösen a Rudai 12 Apostol Bányatársulat küzd állandóan a tolvajokkal, a muszári telepén valóságos mozdramák játszódnak le, obscurus alakok éjfélkor kötélhágcsón ereszkednek a bányába, pisztolyok durrannak, bombák robbannak a sötét tárnákban, míg végre Popper Ignác főtitkár, a vállalat Scherloch Holmese, ezer veszély után győzelmesen adhatja át a vakmerő tolvajokat az igazságszolgáltatásnak, a régi regények rémes jelenetei, minden romantikájukkal megelevenednek egy éjszakára. A múlt héten, csütörtökről péntekre virradó éjjel vagy 15 felfegyverkezett rabló behatolt a muszári aranybányába, hol a két éjjeli őr megköztözve és szájukat bedugva a tárnába zárták és így zavartalanul törték fel a nehéz vasajtót, amely az aranykamrába vezet s hozzájutottak az ott összehalmozott szabadaranyhoz. Vagy nyolc-tízezer korona értékű aranyat vittek el. Az őrök nagynehezen megtudták szabadulni köteléküktől, lármát ütöttek, de akkorra már nyomuk sem volt a rablóknak. Csakhamar megjelent a tett színhelyén Olasz üzemmérnök, ki azonnal jelentést tett az igazgatóságnak. Popper titkár még az éj folyamán megkezdte a nyo-

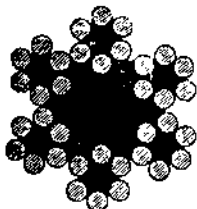
mozást, amiben a brádi, kristyóri és bárzai csendőrök is segítségére voltak. Másnap délelőtt Popper már kinyomozta a tetteseket az elloptott arannyal egyetemben. Egy régebbi tolvajlás is aktuálissá vált mostanában. 1909-ben a vasuti állomáson letartóztatták Picek Sándor kristyóri kereskedőt, aki állítólag 2 és fél kgr. lopott arannyal Budapestre akart utazni, hogy azt eladja. Az aranyat megtalálták Piceknél, aki azt állította, hogy azt Képes Ferenc bányatulajdonostól vette. A törvényszék vizsgálati fogságba helyezte Piceket, majd 1 évi börtönrre ítélte, de a kolozsvári kir. ítélőtábla bizonyíték hiányában felmentette. A felmentés után az ügybuzgó Popper titkár vette kezébe az ügyet, aminek az lett a következménye, hogy a Rudai 12 Apostol Társulat újból feljelentést tett hat bányász vallomása alapján, akik lopott aranyat adtak el Piceknek. Az ügyet ekkor újból felvették és mivel nagyon sok tanut kellett kihallgatni, a törvényszék kiszállt a helyszínére múlt hó 25-én. A tárgyalás, melyet Pap Jenő kir. ítélőtáblai bíró vezetett, három napig tartott és ennek eredményeképp Picek Sándort orgazdaságért 1 évi elzárásra, 7000 kor. bűnügyi költség viselésére, a hat bányászt pedig fejenként 14 napi elzárásra ítélte.

A nemesgulácsi bazaltbánya görpályája. A nemesgulácsi bazaltkőbánya termékeinek kiszállítása érdekében görpályát terveztek, melynek terveit a ker. miniszter bejárás céljaira helyben hagyta.

A magyarai bánya sodronykötélpályája. November 6-án tartják meg a magyarai bányamű sodronykötélpályának közigazgatási bejárását. Ez a bányamű több száz év óta áll fenn s a nagyobb feldolgozó képesség végett építik a sodronypályát.

A Magyar Petroleum rt. múlt héten tartott rendes évi közgyűlésén elhatározták, hogy az április 30-án zárult üzletév után részvényenkint 105 korosztalékot fognak fizetni. Ez a részvények névértékének 35 százaléka, ami annál meglepőbb eredmény, mert az előző üzletévben még 200.036 korona vesztesége volt a vállalatnak. A Magyar Petroleumipar a rövid ideig életben volt kartelnek köszönheti ezt az eredményt.

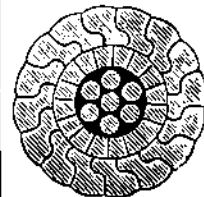
A lámpási bányászsztrájk. A múlt pénteki tárgyalások nem vezettek eredményre. A társaság hajlandó volt a 3 koronás alappér tíz filléres emelését megadni, a munkások azonban ragaszkodtak az 50 filléres bérjavításhoz. Még egy pont, a letartóztatott két munkás visszafogadása nehezíti meg a megegyezést, amit a munkások semmi esetre sem

Felten és Guillaume

kábel-, sodrony- és sodronykötél-gyár
részvénytársaság

Budapest, V., Vizafogó 1460. szám.

**Ólomkábelek. Villamvilágítási vezetékek.
Sodronykötelek.**

Elektrolitikus vörösrézhuvalok, okonitvezetékek, szerelvények stb.

kapcsolnak ki követeléseik sorából. Ezt a kívánságot viszont a társaság nem hajlandó teljesíteni. Hétfőn a munkások megbízottai jelentették, hogy a bér-emelésre vonatkozó követelésüket 3:3 K-ra mérsékelik, a tárgyalásokat kedden is folytatták, azonban ezuttal is eredmény nélkül. Időközben valószínűleg létrejött a béke.

A ruhrvidéki kőszénpiacon augusztusban a szénnek, pirszénnek és briquettenek kitűnő volt a kelendősege. Huszonkét munkanapon át átlag 29.000 kocsirakomány áru állítottatott be.

Az összes szénfajtákat, még a goromba diószenet is igen erősen keresték. A kereslet nem is volt egészében kielégíthető. A keresletet csak növelték még a következő körülmények: a jó vizállás, mely lehetővé tette a hajók teljes kihasználását alacsony fuvarok mellett, a kőszén szindikátus körlevele és más illetékes helyekről jövő figyelmeztetések, melyek arra utaltak, hogy szeptemberben előreláthatólag nagy lesz a kocsihány.

Igen sok kőszén volt szükséges a felsőrajnai vidékre, Hollandiába, a ruhrvidéki kikötőkbe főleg sok a hajószénből, mert itt fogytán volt a készlet, különösen nagy volt a szükséglet kivitelre stb. Egy szóval nem maradt a termelésből, amit készletre kellett vagy lehetett volna halmozni.

A pirszén-fogyasztás minden várakozást felülmut. Sokat követeltek a vasgyárak, melyek még mindig teljes erővel dolgoznak. A vasuti kocsihány bekövetkezésétől való félelem megtette e cikk fogyasztásánál is a hatást, mert a háztartási célokra szolgáló pirszén-mennyiség is jelentékeny volt. A fogyasztás méretei meghaladták az összes előző évek arányait. Az idén egészen kivételes mennyiségeket igényelt a kivitel.

A viszonyok úgy látszik tartósan fognak ily kedvezően alakulni. Erre abból is következtethetni, hogy a börze a lémpári vállalatok papírjait igen jól ítéli meg és állandóan magasán jegyzi, ami mindenestre arra látszik vallani, hogy a vállalatok elfoglatlansága tartósan nagy lesz.

Az angol kivitelben megint zavar volt, mert a hajók nagy késedelemmel érkeztek be a rakodási kikötőkbe, miután viharos volt a tenger. Nem volt a rendelésekkel arányban tartható a berakodás.

A jövő évi megrendelések kivitelre már ma is igen jelentékenyek. Előreláthatólag szeptemberre már temérdek kérés lesz teljességgel befejezett dologga.

A ruhrvidéki kikötők kőszénforgalmának hatalmas emelkedését igazolja az, hogy a ruhrvidéki kikötők forgalma 1909-től 1911-ig bezárólag három millió tonnával emelkedett, hogy továbbá az 1912-ik év első két hónapja alatt újabb 1½ millió tonnát tesz ki az emelkedés. A közel 21 millió tonna évi forgalom igen jelentős. Igaz, hogy ebben a forgalomnövekedésben nagy része van az angol szénsztrájk hatásának. Ámde e rendkívüli tényező befolyásától eltekintve is számottevőnek kell lenni az egyéb tényezők behatásának is, amiből arra lehet következtetni, hogy e forgalom jórészen állandósulni látszik.

Hollandia részéről oly erősen keresték a háztartási és ipari szenet, hogy nem volt elégséges az elszállításra a napitermelés, de hozzá kellett nyulni, még pedig erősen a raktárak készleteihez is. Kis

hajókban még mindig hiány volt, aminek folytán a megrendelések egy részét nem lehetett behajózni; maradt szeptemberre.

Földgáz és gyógyviz. Szentes, Csongrád és Mindszent között eddig hat újabb fölgázforrást fedeztek fel. Fábán községben Nagytőkén, Jánosmajorban és Tésen vannak ezek a források. Ezenkívül a vármegye éppen a napokban kapott értesítést arról, hogy Orosházán is földgázt találtak egy parasztember kis malma mellett. A praktikus molnár a gázt malomvilágításra használta. Debó István, szegedalsóitanyai gazda birtokán kutat furtak és víz helyett földgázt találtak. A földgáz mindenütt az ártézi kutak furásánál jelentkezett. Néhány nappal ezelőtt azután a földgázforrások szögében, a csongrádi földken egy bő gyógyforrásra bukkannak, amelyek hatása teljesen azonos volna a marienbadi és karlsbadi vizekkel. A forrás területe körülbelül fél kilométernyire fekszik a csongrádi állomástól, egy Kovács nevű gazda birtokán. A tulajdonos előbb magánvegyésszel vizsgáltatta meg, most eredményes vizsgálat után a földművelésügyi miniszterhez fordult, hogy a vizet vizsgáltsa meg hatósági vegyészszel. A földművelésügyi miniszter ezzel dr Wertheim Aladár vármegyei fővegyészt és dr Kiss Gábor vármegyei főorvost meg is bizta. A fővegyész még mindig folytatja a kísérleteket, de már annyit megállapított, hogy a vízben bő mennyiségben vannak szilárd alkatrészek, amelyeknek összege 21½ grammnyi. Ez a szám igen nagy, ha összehasonlítjuk a marienbadi Ferdinándkut vizével, amely 10½ és a Kreuzbrunn vizével, amely csak 11 grammnyi szilárd alkatrészt tartalmaz. A vizsgálatot folytató dr Kiss Gábor főorvos ezt mondta egy hírlapírónak:

— A vegyész urak analízise szerint a csongrádi víz nátriumsulfát tartalma a karlsbadi víznek négyszerese, a marienbadinak pedig háromszorosa. Bő gläubersó tartalma főleg máj-, vese-, sárgaság, szív- és bélbajok ellen jó és bőségenél fogva erősebb a fentemlitett külföldi fürdők vizénél.

A marosludas—besztercei vasut és földgáz. A múlt évi földgázrobbanás a Kis- és Nagysármás között fekvő vasuti töltést súlyosan megrongálta. Az állandóan szivárgó gáz miatt a mozdonyval való közlekedés veszélyessé vált, mert a mozdony szikrájától minden pillanatban újabb robbanás következhetett be. A töltés áthelyezése ügyében a kolozsvári üzletvezetőség által, a bányászati kutatókirendeltség és a helyi érdekű vasuttársaság bevonásával eszközölt tanulmányozás azt eredményezte, hogy a pályát bármely oldalra át lehet helyezni. Minthogy azonban az ily természetű zavarok nem lennének megelőzve a pálya áthelyezése utján és minthogy a kitörés helyen a földgáz kiszivárgás annyira enyhült, hogy a mozdonyval való közlekedés a kellő óvintézkedések mellett lehetséges, az áthelyezés nem bizonyult feltétlen szükségesnek.

A „Titanit“ tökeleszállítása. A „Titanit“ magyar biztonsági robbantógyár — mint azt annak idején megirtuk — egy mozgalmas közgyűlésen elhatározta, hogy leszállítja alaptőkét. A közgyűlési határozat úgy szól, hogy az eddig kibocsátott 4500 darab 1000 koronás részvény mindegyike, névértékének 200 korona névértékre való lebélyegzésével 4.500.000 koronáról 900.000 koronára szállítják le az alantőkét: ehhez törvénysszak engedélyt kéri. En-

nek folytán a kereskedelmi törvény értelmében szükségessé vált a részvénytársaság hitelezőinek meghallgatása, amit október 30-ára tűztek ki. Ez alkalommal egyetlen hitelező sem jelent meg, a Titanit ugyanis készpénzzel fizet s így hitelezői nincsenek.

Feltaláló. Olvasóink tudomására adjuk, hogy *Áron és Molnár* szabadalmi iroda értékesítési osztálya (József-körut 9.) decemberben kezdi V-ik kontinentális (értekezési) körutazását Ausztria, Németország, Hollandia, Belgium, Luxemburg, Schweiz államok területére. Találmányok kivitele díjtalan.

Fonó Miklós cég furószerszám és bányabe rendezési cikkek gyára üzemét f. é. november 1-én lényegesen megnagyobbítva Ujpestre, Virág-utca 16. sz. alá helyezi át, ahol a cég irodája is elhelyezést nyer. A cég telefonja továbbra is 140-10 marad.

Julius Overhof wieni cég budapesti irodája VI., Váci-körut 33 alatt van.

Megjelont

DER OELMOTOR

az olajmotorok téren elért vívmányok szaklapja. Kiadja: elsőrangú szakemberek közreműködésével a Verlag für Fachliteratur Ges. m. b. H., Berlin - Wien - London. — Ára évenként 24 márka, egyes füzet ára 2-5 márka.

DIE ROHÖLINDUSTRIE

a nyersolajipar független, speciális szaklapja. Megjelenik havonként. Előfizetési ára 12 K., Németország részére 12 M. Verlag für Fachliteratur G. m. b. H. Wien I. Eschenbachgasse 9. Berlin W. 30. Motzstr. 8.

von Gerstenbergk-Zech Leó, kamarás, földbirtokos, bergsulsai lakos

48053. számú

„Berendezés változó duzzasztott vízzinnel bíró vízmedencékből kifolyó vízmennyiségének szabályozására”

című magyar szabadalom tulajdonosa, szabadalmának gyakorlatba vétele céljából belföldi gyárosokkal összeköttetést keres, esetleg szabadalmát eladja vagy gyártási engedélyeket ad. Bővebb felvilágosítással szolgál **Kalmár J. Szabadalmi Ügyvivőiroda**, Budapest, VII., Rákóczi-ut 44. sz. (926/43)

Szlojikai sósvíz

CZUKORBETEGSÉG ELLEN
speciális gyógyital.
KÖHÖGÉST, REKEDSÉGET, IDÚLT GYOMOR ÉS
HUGYSZERV BAJOKAT
GYÖKERESEN GYÓGYÍT.

Megrendelhető a »Magyar Ásványvíz Forgalmi és Kiviteli R.-T.«-nál Budapest. Telefon 162-84

(B/2270/1298/52)

PETROLEUM

a petroleumipar és kereskedelem szaklapja. Kiadja dr Paul Schwarz, Berlin, Motzstr. 8. Megjelenik havonként kétszer. A petroleumiparnak bel- és külföldi számottevő organuma. HIRDETÉSEK DIJA: ELOFIZETÉSI ARA: oldalankint 120 M. évenként 24 M.

Zeitschrift für Eis- und Kälte-Industrie.

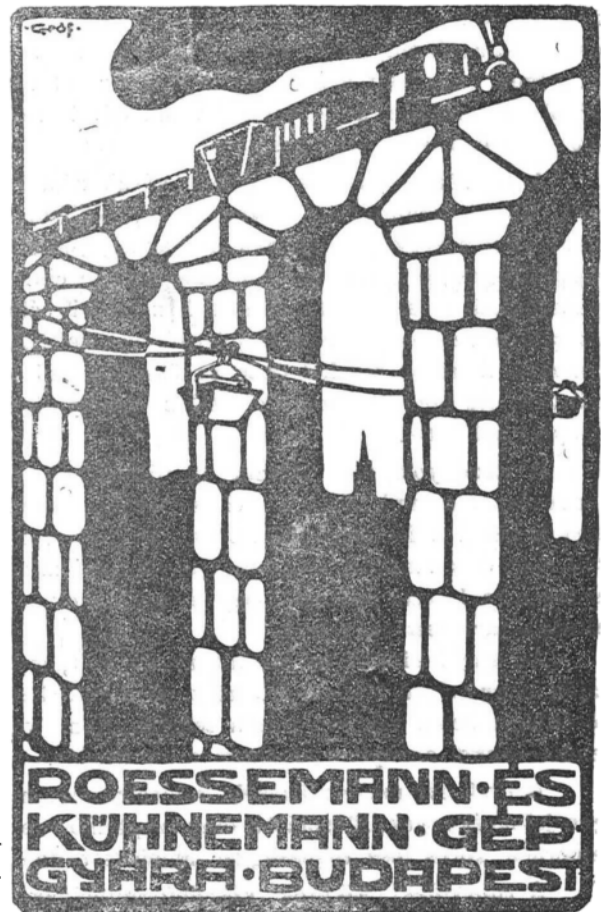
Főszerkesztő: Schwarz Alajos tanár, Mähr.-Ostrauból. Előfizetési ára évenként 12 márka. Verlag für Fachliteratur Ges. m. b. H. Wien I., Eschenbachgasse 9.

KÜLFÖLDI HIREK.

Német petroleum monopólium. Legközelebb a német birodalmi tanács elé kerül a petroleum-árusítási monopóliumról szóló törvényjavaslat. E szerint egy újonnan alapítandó részvénytársaság fogja a jövőben a petroleum eladását eszközölni és pedig a kormány ellenőrzése mellett.

A Maschinenbauanstalt Humbold köln-kalki cég 1911-12. üzletéve 5,332.011 márka nyereséggel zárult. Az előző évi nyereség 4,306.822 márka. Az osztalék 8 és fél százalék volt.

A neuengamwei földgáz. A hamburgi tanács elhatározta, hogy a várostól 17 km.-nyire levő gázkuttól magasnyomású távvezetékekkel fogja a gázt a városba szállítani. Napi 25,000 m³-t a tiefstacki gázműhöz fognak vezetni és 15% földgázt kevernek a kőszéngázhoz. A vezetékek fektetését és szerelését rövid időn belül megkezdik. A városi célokra felhasználandó gázmennyiség alig teszi $\frac{1}{10}$ -részét a kut gázszolgáltató képességének, úgyhogy egyéb ipartelepek is bőséges gáz áll rendelkezésre.

Kedvezményesen kapható:

Egy új 35-42 HP álló Bolinders nyersolajmotor, egy 6-8 HP benzinmotor 2 évet használva, egy 9 HP nürnbergi benzinmotor, keveset használva, egy új kettős Radialszita, egy új erőhajtású földfestékörlő golyósmalom, mely óról ca 1½ köbmétert óránként, egy használt 1 HP AEG egyenáramú elektromotor 220 Volt

Schvarcz József és Tsa
Budapest, Váci-körut 53.

DEUTSCHER BERICHT.

INDUSTRIE UND VOLKSWIRTSCHAFT.

An unsere werten Leser und Inserenten. Mit Genugtuung konstatieren wir, dass unsere jetzigen Büroräumlichkeiten sowol für unsere Redaktion wie Administration nicht mehr ausreichend sind, weshalb wir, den gesteigerten Ansprüchen Rechnung tragend, unsere Büros nach

V., Sas-utca 20,

dem Centrum des Grosshandels und der Hochfinanz, verlegt haben.

Ebendasselbst befindet sich auch die Advokatur-Kanzlei unseres Chefredakteurs, Herrn Advokat Dr. BÉLA BISCHITZ.

Wir bitten unsere werten Freunde von dieser Aenderung gütigst Kenntnis nehmen und künftighin alle Zuschriften an unsere neue Adresse richten zu wollen.

*Die Redaktion und Administration
der Fachzeitschrift
„A BANYA“.*

Eisenbahnprojekte. Der kolossale Ausbruch des Erdgases bei Kissármás, wobei die Erde im Ausmasse von ca 100 Quadratklaftern aufgerissen wurde, ist noch in Erinnerung. Unter grossen Schwierigkeiten gelang es damals der unter dem Finanzministerium stehenden Kolozsvärer Erdgasabteilung unter Führung des Oberingenieurs Böhm, das Gas einzudämmen und abzusperren. Seitdem machen sich, namentlich ganz in der Nähe der von Marosludas nach Besztercze führenden Eisenbahnlinie, ca 100—150 Schritte von dem durch die Kontinentale Tiefbohrgesellschaft, vormals H. Thumann m. b. H., Halle a. S. niedergebrachten Bohrloche kleine Erdgasausstömungen bemerkbar. Da nun durch den Funken von einer Lokomotive leicht eine Entzündung des Gases hätte erfolgen können, hat man den Lokomotivverkehr auf dieser Strecke eine zeitlang eingestellt und den Plan erwogen, die Strecke entweder nach rechts oder links abweichend zu verlegen. Eine bergämtliche Kommission hat die Sache genau untersucht und gestattet, dass unter Einhaltung gewisser Vorsichtsmassregeln die Strecke dem Verkehre

wieder freigegeben wird. Die Linie Marosludas—Besztercze ist Vicinalbahn und das Kissármáser Gasbecken liegt ausserhalb des Verkehrs: Es wird daher der Bau einer neuen Bahn durch das „grosse Siebenbürges Wiese“ genannte Hügelland geplant, die bis Kolozsvár durchgehend gedacht ist und die den Verkehr nach dem für die Industrie überaus wichtigen Gaszentrum erleichtern soll.

Bau einer neuen Drahtseilbahn. Die staatlichen Bergwerke in Magurka planen den Bau einer neuen Drahtseilbahn und wird die Begehung der Strecke durch die ämtliche Kommission am 6. November ds. Jahres erfolgen. Auch in diesen Kohlengruben, die schon mehrere 100 Jahre bestehen, wird der Betrieb auf technisch modernster Basis durchgeführt, um eine rationelle Förderung zu erzielen.

Bau einer Transport-Rollbahn. Der Handelsminister hat den Bau einer Transportbahn zur Beförderung des in Nemesgulács gebrochenen Basaltes genehmigt.

Investition. Aus Temesvár wird uns gemeldet, dass die Stadt ihre ihr Eigentum bildende Steingrube in Sziklás wieder in Betrieb setzt und dafür K 200.000 investiert hat.

GEBR.
EICKHOFF
KATTOWITZ

RÁZÓCSUSZDÁK
SZÁLLÍTÓVITLÁK
KÖTÉLKORONGOK
AKNAMÉLYÍTŐ-KÁBELDOBOK
FÉKEK

S&K
Hagen

Neue Zementfabrik. Die *Ungarische Bank und Handels-Aktiengesellschaft, Budapest* hat unter dem Namen „*Dalmatinische Zementfabrik-Aktiengesellschaft*“ mit einem Grundkapitale von K 3,350.000 eine Zementfabrik gegründet. Es ist auffallend, dass diese Bank, die bereits stark an der *Bélaapátfalvaer Portland-Zementfabrik* interessiert ist, ihre erhöhte Aufmerksamkeit diesem Industriezweige zuwendet und dürfte die Ursache hierfür in den besonders günstigen Aussichten, die die Zementfabrikation bietet, zu suchen sein. Daraus geht aber auch hervor, dass die allgemeine Lage der Gesamtindustrie eine sehr gute zu werden verspricht. — Auch die *Beocsiner Zementfabriken „Union“-Aktiengesellschaft* haben durch die Genialität ihres Präsidenten *Baron Heinrich Orenslein* ihr Grundkapital innerhalb 6 Jahren auf K 8,000.000 erhöhe können und 3 weitere, bedeutende Zementfabriken, die „*Ledeczer Zementfabrik*“, die „*Solnaer Zementfabrik*“ und die „*Kroatia-Zementfabrik*“ erworben. Aussordem besitzen diese Werke *eigene Kohlengruben* in *Ujbánya*, die mit einem jährlichen Gewinne von K 500.000 arbeiten, während die *Zementfabriken* einen Gewinn von jährlich K 2,500.000 erzielen.

Preiserhöhung. Die ungarischen Eisengiesereien haben eine Erhöhung der Preise um 10% beschlossen.

Die L. Lang Maschinenfabrik-Aktiengesellschaft, Budapest erhielt von der *Stadt Besztercebánya* einen Auftrag auf einen *50 PS Rohölmotor*.

Der Absatz der österreichischen Eisenwerke. Nach den am 15. d. zur Ausgabe gelangten Ausweisen der österreichischen Eisenwerke *pro September 1912* beziffert sich der Absatz in den nachbenannten Fabrikaten — soweit dieselben einer gutenmässigen Verteilung auf die einzelnen Werke unterliegen — bei

	1912	gegen	1911
	Meterzentner		
Stab- und Fassoneisen	451.393	+	61.180
Trägern	174.830	+	27.775
Grobblechen	58.516	+	15.958
Schienen	30.088	+	15.654

Seit Jahresbeginn ergaben sich folgende Ziffern:

	1912	gegen	1911
	Meterzentner		
Stab- und Fassoneisen	3,862.969	+	813.165
Trägern	1,444.475	+	251.721
Grobblechen	522.588	+	185.158
Schienen	643.622	+	19.250

Bis auf Schienen, deren Absatz durch die zufälligen Umstände bestimmt wird, haben sonach alle anderen Artikel Steigerungen zu verzeichnen.

Schaffler & Co.

elektromos készülékek gyára — Wien, VIII., Lerchenfelderstrasse No. 138.

Kütfönlegesség: Modern, elismert legjobb

gyújtó-gépek

Schaffler rendszer szerint, melyekből legtöbbet alkalmaznak a világ összes bányaműveiben. 20,000-nél jóval többet szállítottunk.

Villamos biztonsági bányalámpák.

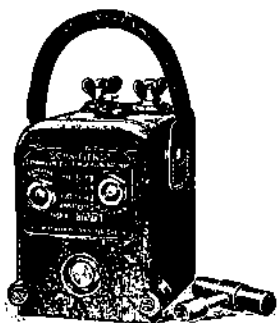
Legcsinosabb és legtökéletesebb kivitelben.

Ellenállásmérő és gyújtógép ellenőrző készülékek

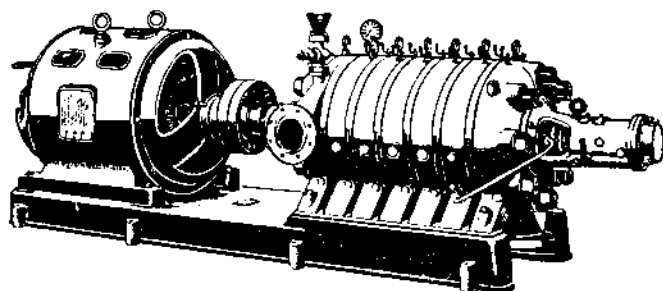
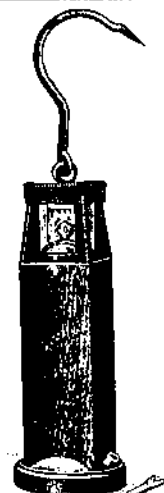
Kivitel az összes államokba.

(912/15)

Biztonsági villamos bányalámpa.

Gyújtógép 50 lóvérc, rugós indítással.

Centrifugális és körforgó SZIVATTYÚK, FÚVÓK, GÁZSZIVÓK,

Turbinaszivattyúk és turbokompresszorok.

C. H. Jaeger & Co., Leipzig-Plagwitz.

Vezérképviselő a magyar korona országában:

VECSEY JENŐ okl. gépészmérnök,

Budapest, V., Lipót-körút 21. Telefon 105—84.